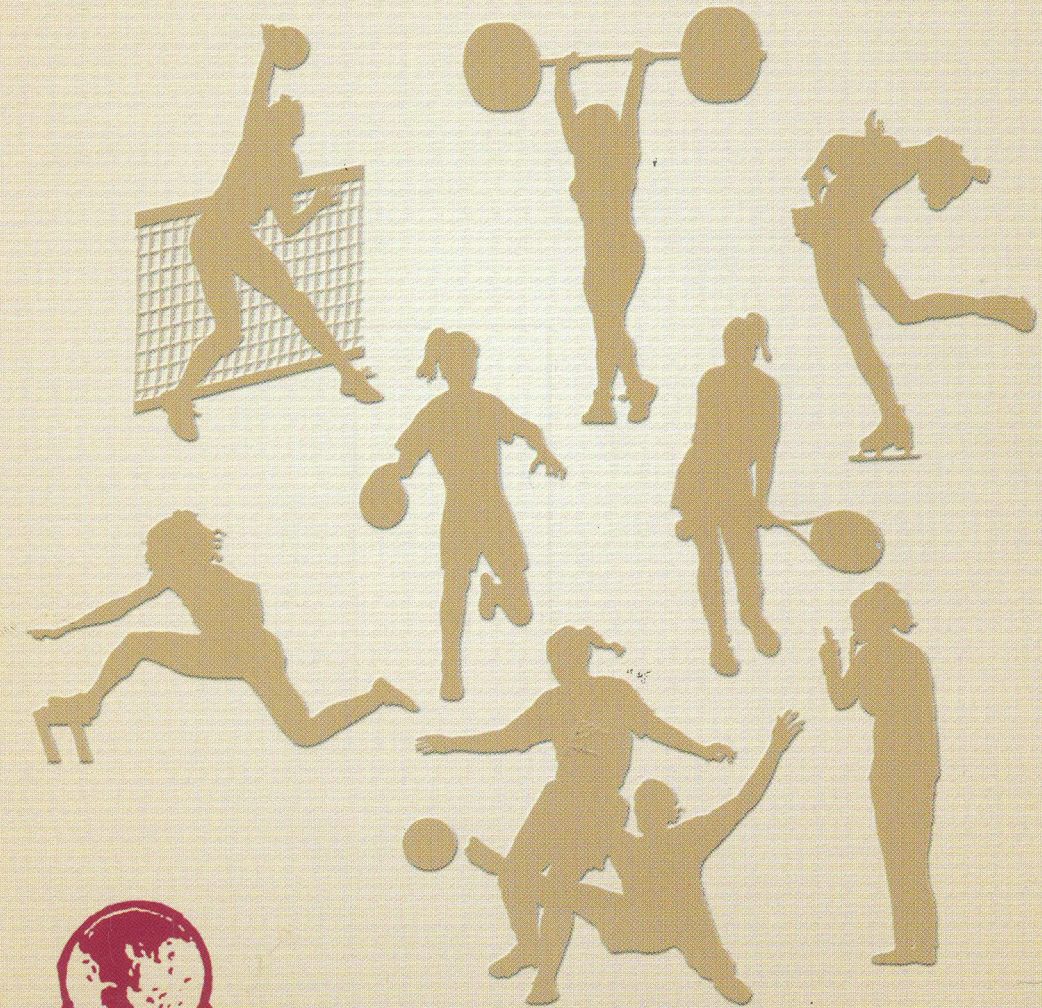
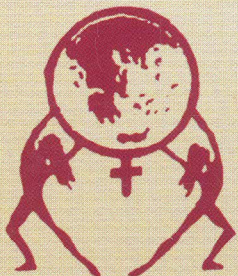

ΓΥΝΑΙΚΑ & ΑΘΛΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ X • 2015/2016

ISSN 1109-4141

Π.Ε.Π.Γ.Α.Σ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ
ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΑ ΣΠΟΡ (Π.Ε.Π.Γ.Α.Σ.)

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΓΕΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ: ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

Καμπερίδου Ε.

ΤΕΦΑΑ, Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη

Η εργασία αυτή στοχεύει να αναδείξει σημαντικούς συσχετισμούς μεταξύ αθλητικής εμπειρίας και πετυχημένης επιχειρηματικότητας. Ερευνητικά στοιχεία τεκμηριώνουν ότι ένα ιστορικό αθλητικής εμπειρίας, ειδικά η συμμετοχή σε ομαδικά αθλήματα, αποτελεί χρήσιμο εργαλείο όσον αφορά στην καλλιέργεια ηγετικών δεξιοτήτων και την ανέλιξη επιχειρηματικών δράσεων. Η διεθνής έρευνα – που συμπεριλαμβάνει συνεντεύξεις με πρώην αθλήτριες και ολυμπιονίκες – δείχνει ότι ο αθλητισμός προάγει δεξιότητες που είναι σημαντικές για το επιχειρείν. Όσον αφορά στην Ελληνική πραγματικότητα, επτά Ελληνίδες αθλήτριες, γυμνάστριες και ακτιβίστριες που έχουν διαπρέψει στο αθλητικό επιχειρείν, μετά από σειρά συνεντεύξεων, επιβεβαιώνουν τη σχέση μεταξύ αθλητικής εμπειρίας και πετυχημένης επιχειρηματικότητας και παρέχουν πολύτιμες συμβουλές για επαγγελματική επιτυχία.

Λέξεις-κλειδιά: αθλητική ταυτότητα, επιχειρηματικότητα, γυναίκα, έμφυλο χάσμα, ηγεσία.

Αλληλογραφία

Ειρήνη Καμπερίδου

ΤΕΦΑΑ, Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Εθνικής Αντιστάσεως 41,
Δάφνη, 172 37 Αθήνα
Τηλ.: 210-7276093
E-mail: ikamper@phed.uoa.gr

GENDER AND LEADERSHIP SKILLS: SPORT ENTREPREURSHIP

I. Kamberidou

Department of Physical Education and Sport Science,
National & Kapodistrian University of Athens

Abstract

This article examines the relationship between sport experience and successful entrepreneurship. Studies confirm that sport participation of a background in professional sports, especially playing team sports, is a useful tool in cultivating ^{transformational} leadership skills and promoting professional advancement. International research, including interviews with former elite female athletes, shows that sport promotes skills that are vital to successful entrepreneurship. With regard to ^{the} Greek experience, after a series of interviews conducted with seven successful women entrepreneurs (former and current athletes, gymnasts, Olympic champions), this paper presents their observations and leadership skills, concluding with their tips for professional success.

Key-words: sport identity, entrepreneurship, women, gender gap, leadership.

Correspondence

Irene Kamberidou

Department of Physical Education & Sport Science,
National & Kapadistrian University of Athens
Ethnikis Antistaseos 41,
Dafne, 172 37 Athens, Greece
Tel. +210-7276093, 210-2813887
E-mail: ikamper@phed.uoa.gr

Εισαγωγή

Στις 26 Οκτωβρίου 2016 το Παγκόσμιο Οικονομικό Forum δημοσιοποίησε την έκθεση για το κοινωνικο-οικονομικό χάσμα μεταξύ γυναικών και ανδρών (Global Gender Gap Report, 2016) στην οποία η Ελλάδα κατέχει την 92η θέση ανάμεσα σε 144 χώρες και η Κύπρος την 84η θέση. Αυτή η έκθεση εστιάζει σε τέσσερις τομείς: την οικονομία, την υγεία, την εκπαίδευση και την πολιτική. Σε παγκόσμιο επίπεδο η έκθεση δείχνει ότι οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται στην επιχειρηματικότητα και την ηγεσία. Η γυναικεία συμμετοχή στα διοικητικά συμβούλια εταιριών είναι μόλις 14%, στην επίσημη οικονομία 54% και το ποσοστό γυναικών CEOs είναι μόνο 3.4%. Εδώ πρέπει να αναφερθεί ότι στις ΗΠΑ ποσοστό γυναικών CEOs έπεσε στα 4% το 2016 από 4.8% το 2015 (Fortune, 2016). Ωστόσο, η έκθεση του McKinsey Global Institute (2015) τεκμηριώνει ότι μέχρι το 2025, αν ή όταν οι γυναίκες θα συμμετέχουν στην αγορά εργασίας στον ίδιο βαθμό με τους άντρες, τότε θα προστεθούν επιπλέον 28 τρισεκατομμύρια δολάρια (26%) στο ετήσιο-παγκόσμιο ΑΕΠ, αποτέλεσμα που ισοδυναμεί με τις σημερινές οικονομίες των ΗΠΑ και της Κίνας μαζί!

Ενθαρρυντική είναι η 3ετής έρευνα του EY Women Athletes Business Network, η οποία αναδεικνύει σημαντικούς συσχετισμούς μεταξύ πετυχημένης επιχειρηματικότητας και αθλητικής εμπειρίας (Global & Espn, 2015). Είναι ερευνητικά τεκμηριωμένο ότι ένα ιστορικό αθλητικής συμμετοχής αποτελεί χρήσιμο εργαλείο όσον αφορά στην καλλιέργεια ηγετικών δεξιοτήτων. Γυναίκες που υπήρξαν αθλήτριες ή είχαν συστηματική αθλητική δραστηριότητα βρίσκονται σε προνομιακή θέση να ηγηθούν στον κόσμο

των επιχειρήσεων, όπως συμβαίνει και με τους άνδρες. Ποιοτικές και ποσοτικές αναλύσεις τεκμηριώνουν ότι ο αθλητισμός προάγει δεξιότητες που είναι σημαντικές για το *επιχειρείν* και την επαγγελματική επιτυχία (Dunn, 2014; O'Brien, 2013; Glass, 2013; Greer, 2009). Αυτό δεν σημαίνει εξορισμού ότι οι αθλήτριες/ες μπορούν να γίνουν ισχυρά και πετυχημένα στελέχη στον κόσμο των επιχειρήσεων. Σαφώς χρειάζονται κι άλλα προσόντα και παίζουν ρόλο παράγοντες όπως οι σπουδές.

Ωστόσο ένα ιστορικό αθλητικής εμπειρίας αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για τις γυναίκες που υποεκπροσωπούνται εδώ, γεφυρώνοντας το έμφυλο χάσμα. Δεδομένου ότι η γυναίκα υποεκπροσωπείται στον επιχειρηματικό στίβο και την ηγεσία – όπως και στην αθλητική επιχειρηματικότητα και αθλητική ηγεσία – η μελέτη αυτή επικεντρώνεται στις «άνωνυμες ηρωίδες» του *επιχειρείν* οι οποίες σταδιακά αυξάνονται (Καμπερίδου, 2016 α, 2016, β).

Σύγχρονος διάλογος: 'Θηλυκές' δεξιότητες, αθλητισμός και ηγεσία

Οι Wooley και Malone (2011) στην έρευνά τους που δημοσιεύτηκε στο Harvard Business Review, υποστηρίζουν ότι η συλλογική νοημοσύνη μιας ομάδας αυξάνεται όταν συμμετέχουν περισσότερες γυναίκες, άσχετα με το δείκτη νοημοσύνης (IQ) των μελών της. Ερευνητικά δεδομένα (SheSpeaks, 2012; Wiseman, Allen & Foster, 2013; Wiseman, 2010) δείχνουν πως οι γυναίκες βρίσκονται ένα βήμα μπροστά από τους άντρες όσον αφορά κάποιες δεξιότητες, αποκαλούμενες στο παρελθόν «θηλυκές», όπως η **επικοινωνιακή-κοινωνική νοημοσύνη**: ξέρουν να ακούν, να μοιράζονται, να δέχονται την κριτική, να χιτίζουν συναίνεση, να αναλαμβάνουν το ρόλο του διαμεσολαβητή –

ειρηνοποιού και να δημιουργούν κίνητρα συνεργασίας. Εμφανίζουν δε, υψηλότερα επίπεδα ενθαρρυντικής και μεταρρεπτικής ηγεσίας (Kamberidou, 2013; SheSpeaks, 2012; Wiseman, Allen & Foster, 2013; Wiseman, 2010). Αποκαλούνται πολλαπλασιαστές δεδομένου ότι αυξάνουν σημαντικά την επίδοση της ομάδας τους ή των υπαλλήλων τους, ασκώντας μια ενθαρρυντική και εμπνευσμένη ηγεσία. Η σημερινή οικονομία απαιτεί αυτές τις αποκαλούμενες *θηλυκές δεξιότητες*, τις οποίες υιοθετούν όλο και περισσότεροι άνδρες επιχειρηματίες και στελέχη σήμερα, δεδομένου ότι εταιρείες που απασχολούν και προωθούν γυναίκες σε ηγετικούς ρόλους εμφανίζουν κατά μέσο όρο περισσότερα κέρδη και μεγαλύτερη βιωσιμότητα (Kamberidou, 2013; SheSpeaks, 2012; Wiseman, Allen & Foster, 2013; Wiseman, 2010; Καμπερίδου, 2015).

Όσον αφορά στην κοινωνική περιοχή του αθλητισμού και της αθλητικής επιχειρηματικότητας, πρόσφατες ποιοτικές και ποσοτικές αναλύσεις, καθώς και συνεντεύξεις με πρώην Ολυμπιονίκες τεκμηριώνουν ότι ο αθλητισμός προάγει δεξιότητες (και για τα δύο φύλα) που είναι σημαντικές για το *επιχειρείν* και την επαγγελματική επιτυχία (Women Athletes Business Network, 2016; Kamberidou & Chroni, 2016; Global & Espn, 2015; Women, 2015; Hock, 2014; Dunn, 2014; Woman-On-Top, 2014; O'Brien, 2013; Glass, 2013). Τεκμηριώνεται ότι ένα ιστορικό αθλητικής εμπειρίας, ένας αθλητικός προσανατολισμός και ειδικά ο ομαδικός αθλητισμός, συμβάλλουν στην καλλιέργεια και ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων όπως είναι το πειθαρχημένο εργασιακό ήθος, και η ομαδική εργασία και την κατάκτηση κορυφαίων θέσεων στον επιχειρηματικό κόσμο.

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το αθλητικό δίκτυο *espn W* και το *Português EY Women Athletes Business Network* (2014) με τίτλο *Making the connection: women, sport and leadership*, στην οποία συμμετείχαν 400 γυναίκες επιχειρηματίες σε Ευρώπη, Αμερική και Ασιατικές χώρες του Ειρηνικού, υπογραμμίζει ότι ο αθλητισμός παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και βελτίωση ηγετικών δεξιοτήτων. Το 94% αυτών των 400 καταξιωμένων γυναικών είχαν ενεργή συμμετοχή σε κάποια αθλητική ομάδα. Το 51% κατείχε διευθυντικές θέσεις (managerial positions) και το 49% ταξινομήθηκαν στο επίπεδο C – suite που σημαίνει ότι είναι διευθύνουσες σύμβουλοι (Chief Executive Officers). Όσον αφορά στο επίπεδο C – suite το 52% συμμετείχε στον κολεγιακό – πανεπιστημιακό αθλητισμό και το 75% δήλωσε ότι όταν προσλαμβάνουν υπαλλήλους, αξιολογούν ως προσόν την αθλητική εμπειρία. Το 53% συνεχίζει να συμμετέχει σε κάποια αθλητική δραστηριότητα και μόνο το 3% δεν είχε καμία αθλητική εμπειρία (Women, 2014; Hock, 2014). Εδώ επιβάλλεται να τονιστεί ότι σε παγκόσμιο επίπεδο το ποσοστό γυναικών CEOs είναι μόνο 3.4%. Ενδεικτικά, όσον αφορά στις ηγετικές δεξιότητες αυτών των 400 γυναικών, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι:

- 74% υποστηρίζει ότι η αθλητική συμμετοχή – ειδικά το ανταγωνιστικό πνεύμα και η πειθαρχία – είναι απαραίτητο προσόν για την επιτυχία, διευκολύνει την επαγγελματική σταδιοδρομία και ειδικά την αναρρόχιση στην ηγεσία
- 61% συμφωνεί ότι η αθλητική τους συμμετοχή στο παρελθόν συνέβαλλε στην σημερινή τους επιτυχία
- 67% τονίζει ότι όταν πρόκειται να προσλάβουν προσωπικό, η αθλητική εμπει-

ρία των υποψηφίων επηρεάζει την απόφασή τους

- 48% δηλώνει ότι οι υποψήφιοι που έχουν αθλητικά επιτεύγματα στο βιογραφικό τους έχουν τα προσόντα και το απαραίτητο εργασιακό ήθος για να πετύχουν στο στον κόσμο των επιχειρήσεων.

Όταν οι 400 γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα ερωτήθηκαν ποιοι ήταν οι μέντορές τους, ποια άτομα δηλαδή τους ενέπνευσαν (όχι απαραίτητα ένα και μοναδικό) το 71% ανέδειξε την αθλητική ταυτότητα: 82% δήλωσαν ως μέντορες ηγέτες στο χώρο των επιχειρήσεων· 71% δήλωσαν αθλήτριες/ες· 69% δήλωσαν άτομα του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος· 28% δήλωσαν celebrities· 26% δήλωσαν πολιτικούς/κυβερνητικά στελέχη (politicians).

Αναμφισβήτητα η αθλητική ταυτότητα αποτελεί ισχυρό πρότυπο και πηγή έμπνευσης για στελέχη των επιχειρήσεων επειδή το αθλητικό επίτευγμα — όπως υπογραμμίζουν οι γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα — προϋποθέτει σκληρή δουλειά, επίμονη, πειθαρχία και αποφασιστικότητα.

Αθλητική ταυτότητα: ισχυρό πρότυπο και πηγή έμπνευσης

Η εταιρεία Ernst & Young (2013) πραγματοποίησε έρευνα με 821 διευθυντικά στελέχη (senior managers) και ανώτερα στελέχη (executives) — 40% γυναίκες, 60% άνδρες — που εκπροσωπούσαν ένα ευρύ φάσμα εταιρειών με ετήσια έσοδα άνω των 250 εκατομμυρίων δολαρίων. Αυτή η έρευνα με θέμα *Αντιλήψεις περί αθλητισμού και ομαδικότητας* δείχνει ότι η πλειονότητα των γυναικών (90%) είχαν κάποια συστηματική αθλητική ενασχόληση κατά την διάρκεια της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσής τους ή κατά την διάρκεια των πανεπιστημιακών τους σπουδών. Το 76% δηλώνει ότι όταν υιοθετούν αθλητικές τα-

κτικές/στρατηγικές και αθλητικές συμπεριφορές στο εργασιακό τους περιβάλλον, βελτιώνεται η επίδοση της ομάδας τους.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι το Portuguese EY Women Athletes Business Network (2016) πρόσφατα εγκαινίασε ιστοσελίδα με στόχο να διευκολύνει την δικτύωση αθλητριών στην παγκόσμια αγορά εργασίας, ειδικά Πορτογαλίδες στο τέλος της αθλητικής τους σταδιοδρομίας. Παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη σε ενεργεία αθλήτριες και σε πρώην αθλήτριες, που στοχεύουν να εργαστούν και να κατέχουν ηγετικές θέσεις σε άλλες κοινωνικές περιοχές: οικονομία, πολιτική, τεχνολογία, υγεία, κ.ά. Στην ιστοσελίδα αυτή εμφανίζονται οι συνεντεύξεις 29 καταξιωμένων-πετυχημένων γυναικών επιχειρηματιών (successful women entrepreneurs) οι οποίες στο παρελθόν υπήρξαν Ολυμπιονίκες (EY Women Athletes Business Network, 2016). Από τις συνεντεύξεις των 29 γυναικών επιλέχθηκαν οι συμβουλές τους και οι δεξιότητες που οι ίδιες τονίζουν ότι απέκτησαν χάρη στην αθλητική τους εμπειρία.

Ενδεικτικά συστήνουν:

- Βοηθήστε άλλες γυναίκες επιχειρηματίες να μάθουν τι σημαίνει συνεργασία, ομαδική προσπάθεια, να είσαι μέλος μιας ομάδας.
- Να είστε προετοιμασμένες για όλα, να δέχεστε συμβουλές, να αξιοποιείτε ευκαιρίες.
- Θετική σκέψη, κάτι που μάθαμε στον αθλητισμό. Πάντα υπάρχει τρόπος να λύσεις κάποιο πρόβλημα.
- Όταν αποτυγχάνετε μην απελπίζεστε. Στον αθλητισμό όταν χάναμε έναν αγώνα δεν εγκαταλείπαμε, ανασυγκροτούμασταν και συνεχίζαμε. Έτσι γίνεται και στον επιχειρηματικό κόσμο.
- Δείξτε εμπιστοσύνη και ακούτε τους συ-

νεργάτες και υπαλλήλους σας. Στον αθλητισμό μάθαμε να ακούμε συμβουλές και οδηγίες, να εμπιστευόμαστε τους προπονητές/τριες και την ομάδα μας.

- Καλλιεργήστε την αυτογνωσία, να είστε ευέλικτες.
- Χρησιμοποιείστε την τεχνολογία για να συνδεθείτε με μέντορες, συνεργάτες, πελάτες και βασικούς παίκτες από διάφορα μέρη του κόσμου.
- Οργάνωση και διαχείριση χρόνου, αποφύγετε το multi-tasking.
- Δειξτε εμπιστοσύνη και ακούτε τους συνεργάτες σας (άνδρες και γυναίκες). Στον αθλητισμό μάθαμε να ακούμε τις συμβουλές, τις οδηγίες και να εμπιστευόμαστε τους προπονητές/τριες, την ομάδα.
- Καλλιεργήστε την αυτογνωσία, δηλαδή να είστε ευέλικτες και προσαρμοστικές, να ξέρετε πότε και με ποιο τρόπο να αλλάζεται στάση και πλεύση. Πράγματι, δεν μπορούμε να τα κάνουμε όλα [άνδρες και γυναίκες]! ...

Το *multi-tasking*, δηλαδή η ταυτόχρονη εκτέλεση πολλών εργασιών/υποχρεώσεων / καθηκόντων στο οποίο συνήθως επιδίδεται το γυναικείο φύλο, οδηγεί στην αποτυχία. Δεν υπάρχει η *superwoman* όπως δεν υπάρχει ο *superman*. Απαιτείται συνεργασία, η στήριξη του κοινωνικού και οικογενειακού περιβάλλοντος, ειδικά του συντρόφου, καθώς και ένα εργασιακό περιβάλλον που διευκολύνει την οικογενειακή ζωή, μεταξύ άλλων.

«Η ικανότητα για ηγεσία δεν έχει φύλο»

Τα ίδια, και όχι μόνο, τόνισαν στις συνεντεύξεις τους και καταξιωμένες Ελληνίδες του αθλητικού επιχειρείν (Kamperidou & Chroni, 2016). Προσεγγίστηκαν συνολικά επτά γυναίκες που κατέχουν ηγετικές δεξιότητες. Μετά από σειρά συνεντεύξεων, φάνηκε ότι η επιτυχία τους οφείλεται σε

δεξιότητες που καλλιεργεί ο αθλητισμός.

Όσον αφορά στη γυναικεία ηγεσία και επιχειρηματικότητα, η καθηγήτρια Κ.Δ. – ιδρύτρια και πρώτη πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης Ντόπινγκ (ΕΣΚΑΝ) – η πρώτη στην Ελλάδα γυναίκα Πρόεδρος Τμήματος Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (2001-2006), στη συνέντευξη της τόνισε: «*Η ικανότητα για ηγεσία δεν έχει φύλο! Ποτέ το φύλο μου δεν υπήρξε εμπόδιο στην επαγγελματική μου σταδιοδρομία επειδή ως αθλήτρια είχα μάθει να πιστεύω στον εαυτό μου, να ξεπερνάω τα εμπόδια, να συνεργάζομαι με άλλους, να ακούω, να οραματίζομαι, να θέτω υψηλούς στόχους και να τους κατακτώ!*»

«Ήθος»

Συνέντευξη έδωσε και η Γ.Κ., η πρώτη γυναίκα Γενική Γραμματέας Αθλητισμού στην Ελλάδα (2012-2015), η οποία από αυτή τη θέση προωθούσε δυναμικά τον γυναικείο αθλητισμό. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας διοργάνωσε την πρώτη ημερίδα στην Ευρώπη για την προστασία των ανηλίκων από σεξουαλική βία στον αθλητισμό (Gender based violence in sport: minors protection/η έμφυλη βία στον αθλητισμός: η προστασία των ανηλίκων) στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι από 28 μέλη κράτη. Η Γ.Κ., που συνεχίζει και σήμερα να προωθεί δυναμικά τον γυναικείο αθλητισμό, συστήνει στις νέες γυναίκες και τα κορίτσια ήθος, σκληρή δουλειά, πειθαρχία, υπομονή, επιμονή και «να μην απογοητεύονται ποτέ, ακόμα και όταν έρχονται αποτυχίες, αλλά να χαλυβδώνονται και να πεισιμώνουν για να πετύχουν στο μέλλον ότι δεν κατόρθωσαν μέχρι εκείνη την στιγμή».

«Ναι, ο δρόμος είναι ακόμα μακρός...»

Η Ολυμπιονίκης Π.Β., η οποία μετά την

αθλητική της καριέρα εισχώρησε στη πολιτική, παρατηρεί: «Ναι, ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς, αλλά με τα επιτεύγματα μικρά ή μεγάλα των γυναικών, επιβεβαιώθηκε ότι δεν είναι όλοι για όλα και ότι κάποιες γυναίκες μπορούν να τα καταφέρουν πολύ καλύτερα από κάποιους άνδρες».

Υπογραμμίζει, επίσης, ότι τα συστατικά της συνταγής της επιτυχίας για εκείνη ήταν η αγάπη της για τον αθλητισμό που συνοδευόταν «από έμπνευση, πείσμα, αυτοπειθαρχία, συνέπεια, προγραμματισμό, στόχευση, υπομονή και επιμονή, που υπερνικούν το όποιο εμπόδιο που μπορεί να ονομάζεται ανδροκρατούμενος χώρος».

«Ο Αθλητισμός ενώνει τα φύλα δεν τα χωρίζει»

«Ο Αθλητισμός ενώνει τα φύλα δεν τα χωρίζει», τόνισε στη συνέντευξή της η Χ.Υ., η πρώτη αθλητική επιστήμων που εισήγαγε θέματα φύλου και ισότητας στον αθλητισμό και τη φυσική αγωγή στα μαθήματά της στο Τ.Ε.Φ.Α.Α. του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Το 1995 η Χ.Υ. ίδρυσε την Πανελλήνια Ένωση για τον Αθλητισμό και τα Σπορ (Π.Ε.Π.Γ.Α.Σ.) και ηγείτο ως Πρόεδρος μέχρι το 2010. Ίδρυσε επίσης το επιστημονικό περιοδικό *Γυναίκα & Αθληση*, έκδοση της Π.Ε.Π.Γ.Α.Σ. το οποίο βγαίνει ετησίως μέχρι σήμερα.

«Η αγάπη μου για τα αντικείμενα της Κοινωνιολογίας και της Αθλητικής Κοινωνιολογίας» επισημαίνει, «καθώς και η συμμετοχή μου στις διαλέξεις του Τμήματος των Γυναικείων Σπουδών ήταν το έναυσμα για να δημιουργήσω μια γυναικεία οργάνωση με στόχο την προώθηση των γυναικών στον αθλητισμό και τα σπορ».

«Οι γυναίκες είναι ικανές να πετύχουν από το μηδέν το παν!»

Η Π.Σ., Αναπληρώτρια Καθηγήτρια της Σ.Ε.Φ.Α.Α./Α.Π.Θ., πρώην πρόεδρος της

Π.Ε.Π.Γ.Α.Σ. πρόσφατα ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Φύλου και Ισότητας του Α.Π.Θ. Η επιτροπή έχει ως σκοπό την προαγωγή της ισότητας των φύλων σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του πανεπιστημίου. Η Π.Σ. συστήνει στα κορίτσια και τις γυναίκες: ψυχραιμία, υπομονή, επιμονή, εργατικότητα, οργάνωση, μεθοδικότητα και δυναμική διεκδίκηση ίσων ευκαιριών, προσθέτοντας «να έχουν πολλή αγάπη, δύναμη και πάθος για αυτό που κάνουν, και πίστη στις ικανότητές τους. Να διεκδικούν συνεχώς ίση αντιμετώπιση και ισότιμες ευκαιρίες. Είμαι βέβαιη ότι οι γυναίκες είναι ικανές να πετύχουν από το μηδέν το παν!»

«Δεν έχω συναντήσει κάποιο εμπόδιο στην αθλητική μου καριέρα»

Σημαντικό και το κοινωνικό έργο της αντιπροέδρου του Συλλόγου Ελλήνων Ολυμπιονικών (ΣΕΟ) Μ.Ε. η οποία χρησιμοποιεί την αθλητική της ταυτότητα, και προβολή στην καταπολέμηση του σχολικού εκφοβισμού (bullying) και του διαδικτυακού εκφοβισμού (cyberbullying), σε εκστρατείες ενημέρωσης για τον καρκίνο, επισκέψεις σε σχολεία της Αφρικής με το Διεθνές Κέντρο Ολυμπιακής Εκχειρίας, επισκέψεις σε δημόσια σχολεία της Αθήνας, συμμετοχή με την ομάδα των παιδιών από τα Special Olympics στον Αυθεντικό Μαραθώνιο της Αθήνας, και ενεργή συμμετοχή στο πρόγραμμα «Κάνουμε Χώρο για περισσότερες γυναίκες στην Αθλητική Συμμετοχή, την Προπονητική Καθοδήγηση, και ειδικά τη Διοικητική Στελέχωση».

«Δεν έχω συναντήσει κάποιο εμπόδιο στην αθλητική μου καριέρα [...] Η μόνη διαφορά και όχι εμπόδιο στην καριέρα μιας γυναίκας αθλήτριας είναι η μητρότητα που στην περίπτωση μου ήρθε μετά το πέρας της αθλητικής μου πορείας» δηλώνει

η Μ.Ε. και συστήνει στα κορίτσια και τις νέες γυναίκες: «Να μην εγκαταλείπουν ποτέ τα όνειρά τους. Να έχουν επίσης εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους. Να διεκδικούν αυτό που θέλουν και να μην περιμένουν ότι κάποιος θα τους το χαρίσει απλόχερα».

«Ο δρόμος είναι ακόμη μακρὺς για ισότιμη συμμετοχή, αλλά πλέον δεν είναι στρωμένος με αγκάθια»

Η Κ.Ε., η πρώτη Ελληνίδα προπονήτρια ποδοσφαίρου που το 1979 εισχώρησε σε αυτόν τον αδροκρατούμενο χώρο τόνισε ότι: «Μετά από 40 χρόνια ενασχόλησης με τον αθλητισμό, τη Φυσική Αγωγή και ιδιαίτερα το γυναικείο ποδόσφαιρο, που ήταν ανύπαρκτο στην Ελλάδα το 1979 όταν ήμουν η πρώτη γυναίκα που ασχολήθηκα με αυτό σαν παίττρια και προπονήτρια, νομίζω ότι αφήνω πίσω μου ένα άθλημα κοινωνικά αποδεκτό και οργανωμένο σε επίπεδο συλλόγων και εθνικών ομάδων, με τα κορίτσια να έχουν πολύ περισσότερες ευκαιρίες να ασχοληθούν ενεργά με αυτό χωρίς προκαταλήψεις.».

Προσεγγίστηκαν δηλαδή επτά γυναίκες που κατέχουν ηγετικές δεξιότητες και το *αθλητικό επιχειρείν* και έγινε σαφές ότι η επιτυχία τους οφείλεται σε δεξιότητες που καλλιεργεί ο Αθλητισμός. Ακολουθούν, ενδεικτικά, οι συμβουλές αυτών των επτά γυναικών καθώς και οι αθλητικές δεξιότητες που συνέβαλλαν, όπως υποστηρίζουν οι ίδιες, στην επαγγελματική τους επιτυχία:

- Ήθος
- Αλληλοβοήθεια
- Συνεργασία, ομαδικότητα, ομαδική εργασία
- Δράση, όχι παθητικότητα
- Ορατότητα, γιατί όταν κάτι δεν προβάλλεται ή υποεκπροσωπείται (όπως

ο γυναικείος αθλητισμός στα ΜΜΕ) δεν αναπαράγεται

- Εισχωρείτε σε κοινωνικές περιοχές που θεωρούνται κατ'εξοχήν ανδρικές
- Μην επιτρέπετε σε κανέναν να αμφισβητήσει τις ικανότητές σας λόγω φύλου, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ηλικίας
- Οραματισμός, έμπνευση, αφιέρωση, αφοσίωση, επιμονή
- Πειθαρχημένο εργασιακό ήθος, επικοινωνία
- Ικανότητα ανάθεσης ευθυνών/οργανωτικές ικανότητες
- Ακολουθήστε το πάθος σας, διεκδικείτε το όνειρό σας
- Αυτοπεποίθηση
- Το φύλο δεν είναι εμπόδιο
- Να έχετε πίστη, να εμπιστεύεστε τις ικανότητές σας
- Να είστε γενεές, να διεκδικείτε
- Να τολμάτε να αγγίζετε τον ουρανό

Αυτή η εργασία συμβάλλει στην συζήτηση που αφορά τη σχέση μεταξύ αθλητικής εμπειρίας και πετυχημένης επιχειρηματικότητας.

Ο αθλητισμός, και ειδικά η συμμετοχή σε ομαδικά αθλήματα, προάγει δεξιότητες που είναι σημαντικές για το *επιχειρείν*. Οι γυναίκες που ενεργοποιούνται στο χώρο του αθλητισμού και επιδιώκουν να ασκήσουν επιχειρηματικότητα ή να αναγορευτούν σε θέσεις διοικητικής ευθύνης – μολονότι έχουν πολλά εμπόδια να υπερβούν (Καμπερίδου 2016b) – αποκτούν δεξιότητες που μπορούν να γεφυρώσουν το έμφυλο χάσμα στην ηγεσία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Dunn, K. (2014). "On your marks: the entrepreneurs with a background in professional sport." *The Guardian*, UK, November 5, 2014 <http://www.theguardian.com/small-business-network/2014/nov/05/entrepreneurs-professional-sport-background> (τελευταία πρόσβαση 19/11/2016).
- Ernst & Young (2013). "Ernst & Young to Launch Leadership Network for Elite Female Athletes to Address Unmet Global Need", 8/3/2013, New York, N.Y., PRWeb: <http://www.prweb.com/releases/2013/3/prweb10505195.htm> (τελευταία πρόσβαση 11/17/2016).
- Global, EY & Espn, W (2015). Where will you find your next leader? EY Building a better working world, EY.com/women-fastforward and Espn W (τελευταία πρόσβαση 19/11/2016).
- EY Women (2015). "Connecting elite female athletes with opportunity." EY Women Athletes Business Network: (<http://www.ey.com/BR/pt/About-us/Our-sponsorships-and-programs/Women-Athletes-Global-Leadership-Network> -Join-the-network
- EY Women Athletes Business Network (2014). *Making the connection: women, sport and leadership. EY Building a Better Working World*: <http://www.ey.com/br/pt/about-us/our-sponsorships-and-programs/women-athletes-global-leadership-network> - infographic-women-sport-and-leadership and <http://www.ey.com/br/pt/about-us/our-sponsorships-and-programs/women-athletes-global-leadership-network> - infographic-women-sport-and-leadership (τελευταία πρόσβαση 12/12/2016).
- EY Women Athletes Business Network (2016). *Athlete Interviews: Interviews with athletes about their second acts after sport* <http://www.ey.com/br/pt/about-us/our-sponsorships-and-programs/women-athletes-global-leadership-network> - in-the-locker-room-with (τελευταία πρόσβαση 9/12/2016).
- Fortune (2016). Percentage of Female CEOs in the Fortune 500 Drops to 4%, *Fortune*: <http://fortune.com/2016/06/06/women-ceos-fortune-500-2016/> (τελευταία πρόσβαση 12/12/2016).
- Glass, A. (2013). Ernst & Young Studies The Connection Between Female Executives And Sports. *FORBES*. 6/24/2013 @ 6:25 μμ, <http://www.forbes.com/sites/alana-glass/2013/06/24/ernst-young-studies-the-connection-between-female-executives-and-sports/>
- Global Gender Gap (2016). The Global Gender Gap Report 2016. *World Economic Forum*. (Authors: Alexander Leopold, Veselina Ratcheva and Saadia Zahidi) <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/the-global-gender-gap-report-2016/> (τελευταία πρόσβαση 29/11/2016).
- Greer, M.L. (2009). *Women Athletes and Entrepreneurs: An Exploratory, Comparative Study*. Publisher Author House, Bloomington Indiana.
- Hock, L. (2014). "New Survey shows playing team sports benefits women's careers", *The She Network*, Oct. 23, 2014: <http://www.womenssportsfoundation.org/en/home/she-network/sports/new-survey-shows-playing-team-sports-benefits-womens-careers> (τελευταία πρόσβαση 9/12/2016).
- Kamberidou, I. (2013). Women Entrepreneurs: 'we cannot have change unless we have men in the room'. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 2(6), pp. 1-17. A Springer Open Journal. DOI: 10.1186/2192-5372-2-6
- Kamberidou, I., & Chroni, S. (2016). The Greek Experience: Outstanding Women in the Social Space of Sport. In *Inspirational Women in Europe: making a difference in Physical Education, Sport and Dance* (pp. 224-242). Juiz de Fora, Brazil: Rosa Diketmüller (editor): NGIME/UFJF, 2016, (IAPESGW Continent Series). Publication of the International Association of Physical Education and Sport for Girls and Women (IAPESGW), ISBN 978-85-67380-55-1.

- McKinsey Global Institute (2015). *Women in the Workplace*, McKinsey & Company and Lean In. Org. Sept. 2015. <http://www.mckinsey.com/business-functions/organization/our-insights/women-in-the-workplace> (τελευταία πρόσβαση 12/12/2016).
- O'Brien, J. (2013). Do sporty women make better entrepreneurs. BBC News Business, Washington 22 August 2013: <http://www.bbc.com/news/business-23582532> (τελευταία πρόσβαση 12/12/2016).
- SheSpeaks (2012). "Why She Shares", *She Speaks Inc.* Dec. 12, 2011, updated Feb 29, 2012: http://www.shespeaks.com/pages/img/insightreports/SheSpeaks%20She-Shares%20Study_04302012140512.pdf (τελευταία πρόσβαση 11/29/2016).
- Wiseman, L (2010). *Multipliers: How the Best Leaders Make Everyone Smarter*. Harper Collins Publisher, New York.
- Wiseman, L., Allen, L.N., & Foster, E. (2013). *The Multiplier Effect: Tapping the Genius Inside Our Schools*. California: Corwin Publishers.
- Woman-On-Top (2014). "Playing sports may be the secret to women's career success". Woman-On-Top.Com, UK, Oct. 22, 2014. <https://woman-on-top.com/playing-sports-may-secret-womens-career-success/> [for Jaqueline Smith, J. (2014). Playing Sports May Be The Secret To Women's Career Success. *Business Insider*, Oct. 9, 2014: <http://www.businessinsider.com/playing-sports-is-secret-to-womens-success-2014-10>] (τελευταία πρόσβαση 12/12/2016).
- Women Athletes Business Network (2016). For all the places sport will take you. EY Building a Better Working World: <http://www.ey.com/br/pt/about-us/our-sponsorships-and-programs/women-athletes-global-leadership-network> (τελευταία πρόσβαση 9/12/2016).
- Woolley, A, & Malone, T. (2011). Defend your research: what makes a team smarter? More Women. *Harvard Business Review*: <https://hbr.org/2011/06/defend-your-research-what-makes-a-team-smarter-more-women> (τελευταία πρόσβαση 12/12/2016).
- Καμπερίδου, Ει. (2015). Εμπνευσμένη ηγεσία-ενδυνάμωση ηγετικών δεξιοτήτων: γυναίκα, επιχειρηματικότητα και αθλητισμός, σελ. 28-30. *European conference Tips4skills, High Heels consortium*. European Commission and Lifelong Learning Programme of the European Union 19/2/2015, Athens, Copyright: <http://www.highheelsproject.eu/> (DOI: 10.13140/2.1.1622.7360).
- Καμπερίδου, Ει. (2016a). «Επιχειρώντας Αλλιώς στην εποχή της κρίσης: Η γυναικεία αθλητική επιχειρηματικότητα, ανεκμετάλλευτη πηγή κοινωνικού κεφαλαίου». Εισήγηση στην *Ημερίδα Γυναίκα και Αθλητισμός*, ΚΟΕ, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Ολυμπιακό Μέγαρο, Λευκωσία.
- Καμπερίδου, Ει. (2016b). Φύλο και ηγετικές δεξιότητες: το Αθλητικό Επιχειρείν. Προφορική Ανακοίνωση στο 2ο Διεθνές Συνέδριο Αθλητικών Επιστημών, 25-27/12 2016, Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων (ΚΕΔΕΑ), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ).

ΒΙΒΛΙΟ!

Ειρήνη Καμπερίδου

Κοινωνικό Φύλο, Κοινωνικό Κεφάλαιο, Πολυπολιτισμικότητα & Αθλητισμός

TELΛΕΟΡΙΟ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Η συγγραφέας πραγματεύεται τις σύγχρονες συζητήσεις για το φύλο και το κοινωνικό κεφάλαιο υπό την οπτική της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της ισότιμης συμμετοχής και μεταχείρισης στα αθλητικά δρώμενα. Εστιάζει στο θέμα της προώθησης της έμφυλης ισότητας στη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό επισημαίνοντας ότι το ζήτημα αυτό δεν αφορά μόνο στο γυναικείο φύλο. Κοινωνικές διακρίσεις προκύπτουν και λόγω εθνικότητας, κοινωνικής τάξης, θρησκείας, σεξουαλικού προσανατολισμού, σωματικής αναπηρίας, ηλικίας κ.λπ.

Θεματολογία: κοινωνικό φύλο, αθλητική ταυτότητα, διαχρονικότητα του γυναικείου αποκλεισμού, γυναικεία υποεκπροσώπηση στην αθλητική ηγεσία, ελλειμματική κάλυψη του γυναικείου αθλητισμού στα ΜΜΕ, σεξιστική προβολή της αθλήτριας και των εμπορευματοποιημένων - μοντελοποιημένων αθλητών/τριών, η κρίση των αρρένων με το σώμα τους (σύνδρομο του Άδωνη), αθλητισμός από ισλαμική σκοπιά, μουσουλμάνες αθλήτριες, ανάπτυξη μηχανισμών για την αντιμετώπιση των έμφυλων διακρίσεων, μετανάστευση και ξενοφοβία, παιδεία ειρήνης σήμερα, η χρήση του αθλητισμού στην αντιμετώπιση διαφόρων μορφών βίας: σεξιστικής, ρατσιστικής, ενδοσχολικής (bullying), ηλεκτρονικής (cyberbullying).

Κοινωνικό Φύλο, Κοινωνικό Κεφάλαιο, Πολυπολιτισμικότητα & Αθλητισμός

από την
Ειρήνη Καμπερίδου

Η Ειρήνη Καμπερίδου,

παιδί του απόδημου Ελληνισμού, είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Πραγματοποίησε προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές στη Βοστώνη και στο Παρίσι: Boston College, Emmanuel College και l' université Paris-Sorbonne (Paris IV).

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Εκδοτικός Όμιλος ΙΩΝ
Σόλωνος 85, Αθήνα
www.iwn.gr

ΒΙΒΛΙΟ!

Ειρήνη Καμπερίδου

Κοινωνικό Φύλο, Κοινωνικό Κεφάλαιο,
Πολυπολιτισμικότητα & Αθλητισμός

**Κοινωνικό Φύλο,
Κοινωνικό Κεφάλαιο,
Πολυπολιτισμικότητα
& Αθλητισμός**

από την
Ειρήνη Καμπερίδου

Η Ειρήνη Καμπερίδου, παιδί του απόδημου Ελληνισμού, είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Πραγματοποίησε προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές στη Βοστώνη και στο Παρίσι: Boston College, Emmanuel College και l' université Paris-Sorbonne (Paris IV).

ΤΕΛΕΘΡΙΟ